

Fiziksel Çevre Açısından Kamp-Karavan Turizmi: SistematiK Derleme

Camping-Caravan Tourism in Terms of Physical Environment: A Systematic Review

Araş. Gör. Gözde KUMAŞ

Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Balıkesir, Türkiye.

gozde.kumas@balikesir.edu.tr

ORCID: 0009-0007-1484-473X

Prof. Dr. Bilsen BİLGİLİ

Kocaeli Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, Kocaeli, Türkiye.

bilsen.bilgili@kocaeli.edu.tr

ORCID: 0000-0002-8454-8318

Prof. Dr. Cevdet AVCIKURT

Balıkesir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Balıkesir, Türkiye.

avcikurt@balikesir.edu.tr

ORCID: 0000-0002-9169-9763

Makale Türü:

**SİSTEMATİK
DERLEMELER
VE META
ANALİZ**

Gönderilme Tarihi:

22 Temmuz 2025

Kabul Tarihi:

1 Eylül 2025

Öz

Kamp-karavan turizmi, turizm faaliyetlerinin doğa içerisinde kamp ve karavan gibi farklı barınma biçimleri ile gerçekleştirilmesini ifade etmektedir. Araştırmanın amacı, kamp ve karavan turizmini fiziksel çevre bağlamında olumlu ve olumsuz yönleriyle irdelemektir. Özellikle son yıllarda yaşanan küresel salgının da etkisiyle insanların izole ortamları tercih etme alışkanlıklarının artması ve diğer yandan turizm kaynaklarının sınırlı olması bu konunun önemini ortaya koymaktadır. Araştırmanın amacı doğrultusunda nitel araştırma yöntemi tercih edilerek kamp-karavan turizmi konulu çalışmalar ile ilgili “SistematiK Derleme” gerçekleştirilmiştir. Literatür taraması yapılırken “kamp, karavan, kamp-karavan turizmi, kamp-karavan turistleri” kavramları İngilizce ve Türkçe olarak taratılmıştır. 2020 yılı ve sonrasında yayınlanan Web of Science, Scopus ve Google Scholar veri tabanlarındaki araştırma ve derleme makaleleri incelenmiştir. Verilerin incelenmesi 22.06.2025 ile 24.06.2025 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 37 çalışma incelenmiş olup 22 tanesi sistematiK derlemeye dahil edilmiştir. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgular Norm-Aktivasyon Teorisi ışığında yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda az sayıdaki çalışmada (7) kamp-karavan turizmi bağlamında fiziksel çevre konularına yer verildiği tespit edilmiştir. Bu çalışmalarda ise çoğunlukla kamp-karavan turizminin olumsuz çevresel yansımaları öne çıkmıştır. Ayrıca incelenen çalışmaların çoğunluğunda teorik bir temelin olmadığı, nitel desen tercih edildiği tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda konu ile ilgili gelecekte yapılabilecek muhtemel çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kamp, Karavan, Kamp - Karavan Turizmi, Kamp-Karavan Turistleri, Fiziksel Çevre, Norm-Aktivasyon Teorisi, SistematiK Derleme.

Abstract

Camping and caravan tourism refers to tourism activities carried out in nature using various accommodation types, such as camping and caravans. The purpose of this research is to examine the positive and negative aspects of camping and caravan tourism within the context of the physical environment. The increasing preference for isolated environments, particularly due to the impact of the global pandemic in recent years, coupled with the limited availability of tourism resources, highlights the importance of this issue. For the purpose of the study, a qualitative research method was used to conduct a "Systematic Review" of studies on camping and caravan tourism. The terms "camping, caravans, and camping-caravan tourism, camping-caravan tourists" were searched in English and Turkish during the literature review. Research and review articles published in 2020 and later in the Web of Science, Scopus, and Google Scholar databases were reviewed. The data analysis was conducted between June 22, 2025, and June 24, 2025. 37 studies were examined within the scope of the research, and 22 were included in the systematic review. The findings of the research were interpreted in the light of Norm-Activation Theory. As a result of the research, it was determined that few studies (7) included physical environment issues in the context of camping-caravan tourism. These studies mostly highlighted the negative environmental impacts of camping and caravan tourism. It was also determined that the majority of the studies examined lacked a theoretical basis and preferred a qualitative design. The research results provided suggestions for possible future studies on the subject.

Keywords: Camping, Caravan, Camping - Caravan Tourism, Camping-Caravan Tourists, Physical Environment, Norm-Activation Theory, Systematic Review.

Giriş

İnsanların yeme, içme, barınma ve hoşça vakit geçirme gibi temel ihtiyaçları hayatlarını devam ettirebilmeleri için gereklidir. Yoğun iş temposu, stres, kalabalık, hava kirliliğı, gürültü kirliliğı gibi birçok olumsuz etken bireylerin şehirlerden uzaklaşmalarına neden olmaktadır. Dinlenmek için deniz-güneş-kum tercihinden sıkılan bireylerin farklılık arayışları alternatif turizm türlerini ortaya çıkarmıştır (Akpur ve Zengin, 2019). Bu noktada karavanlar bireylerin doğa ile iç içe ortamlarda yatak, mutfak, duř, tuvalet, lavabo, oturma alanı gibi temel ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini sağlayabilen mobil bir tatil taşıtı görevi taşımaktadırlar. Çadırlar ise, bireylerin basit bir şekilde doğa içerisinde yaşama alanı oluşturmalarını sağlamaktadır. Bireylerin yoğun iş temposu sebebiyle stres düzeylerinin artması, şehirleşme sebebiyle doğal alanların azalması, hava kirliliğı gibi birçok olumsuz neden, kamp yapma ve karavan kiralama veya karavan satın alma davranışlarında artış yaratmıştır. Örneğın, Avrupa'da yaşanan ekonomik krizler, seyahat maliyetlerinin artması gibi sebepler, bireylerin kamp alanları kiralayarak dinlenmeye ve keyifli vakit geçirmeye yöneldiklerini göstermektedir (Cerović, 2014). Ancak Mikulić ve arkadaşları (2017) tarafından kamp-karavan parklarının belirli yıllar içerisinde turizm endüstrisinde önemli ölçüde ihmal edildiğı vurgulanmıştır. Geçen zaman içerisinde Caravaning Industrie Verband - CIVD (2024) tarafından 2022 ve 2023 yılları arasında Avrupa'da kullanımda olan karavan sayısının sırasıyla en fazla Almanya, Fransa ve Birleşik Krallık'ta olduğı ve bu yıllarda Almanya'da kullanımda olan karavan sayısının 1 milyon 600 bini geçtiğı belirtilmiştir. Söz konusu rakamların son yıllarda artış gösteriyor olmasında 2020 yılında yaşanan Covid-19 salgınının da etkisinin olabildiğini söylemek mümkündür. Türkiye'de kullanımda olan çekme ve motorlu karavan sayıları ise 2017 yılından itibaren ortalama 5 bin civarındayken 2023 yılında 34 bine ulaşmıştır (Türkiye İstatistik Kurumu -TÜİK, 2024). Dolayısıyla Türkiye'de ve Dünyada kamp-karavan turizmi katılımcılarının sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Kamp-karavan turizmi konusunda çevre odaklı çalışmaların yürütölmesi, turizm kaynaklarının korunması, ekonomisi turizme dayalı olan ülkeler için gelir kaynağının sürdürülebilir olması, kamp-karavan turizmine uygun lokasyonların değerlendirilerek yerli halkın da turizmden faydalanmasının sağlanması ve turizmin faydalarının sürdürülebilir kılınması açısından önem taşımaktadır.

Kamp - Karavan Turizmi

Farklı doğal güzellikleri, şehirleri, ülkeleri görmek ve keşfetmek amacıyla seyahat eden bireylerin ulaşım, yeme-içme, konaklama ve keyifli vakit geçirmek için karavanları veya çadırları ile gerçekleştirdikleri ziyaretler kamp ve karavan turizmini meydana getirmektedir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, KTB, 2025). Kamp ve karavan turizmi, turizm faaliyetlerine karavan veya çadırları ile katılan bireyler için park yeri ve güvenli konaklama imkanı sağlayan özel donanımlı kamp alanlarındaki düşük maliyetli faaliyetleri içermektedir (Şenol, 2011). Kamp ve karavan turizmi hem turizm çeşidi olarak hem de katılımcı profilleri olarak diğer turizm türlerinden ayrılmaktadır. Çünkü turizm, hizmetin konforlu ortamlarda ve lüks olarak sunulduğu bir endüstridir. Ancak kamp-karavan turizmi bu alışkanlıkların tam tersi bir konumdadır. Kamp-karavan turizmi faaliyetine katılan bireylerin güvenlik ihtiyacı olabileceği gibi temiz su, duş, tuvalet, kirli su tahliyesi gibi temel ihtiyaçlarının her birinin karşılanması hem bireyler için hem de doğanın korunması için önem taşımaktadır. Kampçılar ve karavancılar için belirlenen alanlar, tüm ihtiyaçların giderilmesi için gerekli olan altyapı ve donanımları taşımaktadır. Öyle ki kamp alanları (kampingler), karayolları güzergahları üzerinde veya kent girişlerinde bulunan deniz, göl, dağ gibi doğal güzelliklerinin yer aldığı çekim noktası yüksek olan bölgelerde kurulmaktadır (Şengel vd., 2020). Karavan turistleri, rutin hayatın getirilerinden uzaklaşmak amacıyla gittikleri lokasyonda en az 1 gece karavanlarında konaklayan kişileri ifade etmektedir (Sommer, 2020). Lashley (2015:115)'e göre; karavan turistleri; "evlerini sırtlarında taşıyan salyangozlar" olarak tanımlanmıştır. Kamp yapan ve karavanda konaklayan kişiler bulundukları bölgelerde doğa fotoğrafçılığı, bisiklet, koşu, kitap okuma (FICC, 2018), projeksiyon cihazları yardımıyla ekranı düz bir zemine yansıtarak film izleme,

doğada yemek pişirme gibi bir dizi faaliyet gerçekleştirebilmektedir. Konaklayacak güvenli bir zemin bulma, konaklama malzemelerini taşıma, kurma gibi işlerle uğraşmadan kamp deneyimi elde etmek isteyenler ise geleneksel kampçılıktan uzak olan glamping'i tercih edebilmektedirler (Andrey vd., 2014). Kamp-karavan turizmine katılan bireyler, doğa içerisinde belirli alanlarında kamp-karavan turizmi faaliyetini gerçekleştirdikleri için bu turizm türü katılımcıların doğayı koruma bilinci kazanmalarına katkı sağlayabilecektir. Çünkü kamp yapmayı seven bireyler temiz ve güvenli alanlarda bu turizm faaliyetini gerçekleştirmek isteyecekleri için bu alanları koruma bilincini yavaş yavaş geliştireceklerdir.

Görsel 1'de gösterilen haritada, Türkiye'nin yedi bölgesinde yer alan kamp-karavan alanları gösterilmektedir. Kamp-karavan alanları göl, yayla, şelale, milli park gibi bölgelerde yer almaktadır. Haritada gösterilen kırmızı renkli simgeler göl ve yaylaları, mavi renkli simgeler koyuları, yeşil renkli simgeler milli parkları, sarı renkli simgeler plajları ve mor renkli simgeler ise şelaleleri göstermektedir. Kentleşme ve nüfusun yaşlanması gibi demografi kaynaklı sebepler kamp alanlarının değişiminde önemli rol oynamaktadır (Milohnić ve Bonifacic, 2014). Dolayısıyla bu haritaya göre kalabalık nüfuslu şehirlerden ve bölgelerden uzaklaşarak deniz kenarı olan sakin bölgelere doğru bir akış olduğunu söylemek mümkündür. Türkiye'de özellikle ülkenin kıyı şeridinde olmak üzere, oldukça fazla sayıda kamp-karavan alanı olmasının bunun nedeni olabileceği düşünülmektedir. Zira Türkiye'de kamping sayıları 2019 yılında 73 iken 2020 yılında 79 ve 2021 yılında toplamda 89'a yükselmiştir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, KTB, 2023). Dolayısıyla kamp-karavan alanlarının her geçen gün artış gösterdiğini söylemek mümkündür. Bu nedenle de kamp-karavan alanlarının turizmin temel kaynaklarından olan doğayı koruyarak sürdürülebilirliği sağlaması önem arz etmektedir.

Görsel 1. Türkiye'de Kamp ve Karavan Alanları (Türkiye Kamp Alan Haritası, 2025).

Türkiye Kamp ve Karavan Derneği (TKDD) (2007) tarafından kamp alanlarının kapasitesi, atık yönetimi uygulamaları, ilk yardım ve yangın tedbirleri için gerekli olan şartların hazırlandığı raporda, örnek kamp alanı görselleştirilmiştir. Söz konusu görsel Görsel II’de yer almaktadır. Camping

alanlarının çevre ile uyumu dikkat çekmektedir. Kampçılar için konforlu ve güvenli bir alan, temiz ve düzenli bir doğal çevre ve diğer kampçılarla dengeli kullanım alanına sahip olunmasına özen gösterildiği görölmektedir.

Görsel 2. Modern Kampingler için Örnek Proje (Darcan, 2007:4).

Aşağıda gösterilen Fotoğraf I’de ise kamp-karavan alanlarına bir örnek olarak Sakarya’da yer alan Poyrazlar kamp-karavan alanı gösterilmektedir. Kampçılar için kamp-karavan alanları belirli güvenli bölgeler içerisinde olup temiz bir çevreye

sahip olması gerektiğinden, Fotoğraf I’de gösterilen Sapanca Gölü kenarındaki kamp-karavan alanının da bu kriterleri sağladığı görölmektedir. Gölün kenarında karavan alanları, ormanlık alan içerisinde ise kamping bölgesi yer almaktadır.

Fotoğraf I. Sakarya - Poyrazlar Gölü Tabiat Parkı Kamping Alanı (Fotoğraflar yazarlar tarafından çekilmiştir).

Kamp-karavan alanlarına olan talebin artış göstermesi kamp-karavan turizminin geleceği için önem taşımaktadır. Zira ilk olarak 1966’da kurulan Türkiye Kamp ve Karavan Derneği (TKDD)’nin amacı; Türkiye’de kamp ve karavancılığı öğretmek, teşvik etmek, geliştirme ve bu konudaki bilinç seviyesini artırmaktır (Gedik Arslan, 2020). Dolayısıyla kamp ve karavan turistleri sayesinde kamp-karavan bölgelerinin korunmasıyla, turizm

kaynaklarının sürdürülebilirliğinin sağlanacağı düşünölmektedir. Ayrıca kamp-karavan turizminin geliştirilmesi amacıyla bireylerin Ulusal Kamp ve Karavan Federasyonu’nun web sayfasını (UKKF, 2025) takip ederek kamp ve karavan temalı fuar ve festivaller hakkında bilgi alarak aktif katılım sağlayabilmesi mümkün olacaktır. Bu sayede kamp-karavan turizmi hakkında daha fazla bilgi sahibi olunabilecektir.

Norm- Aktivasyon Teorisi (NAT)

Bu araştırma konusu, kamp-karavan turizminin fiziksel çevreye yansımalarının incelenmesini kapsamaktadır. Kamp-karavan turizmi doğa içerisinde izole bir halde dinlenmek ve keyifli vakit geçirmek isteyen bireylerin farklı bir turizm çeşidini yaşamalarını ifade etmektedir. Dolayısıyla bireylerin kamp-karavan turizmine katıldıkları süre boyunca çevre ile olan olumlu-olumsuz etkileşimlerinin bireylerin çevreye yönelik çoğunlukla olumlu algılarını inceleyen Norm-Aktivasyon Teori'si ile yorumlanması uygun görülmüştür.

Norm-Aktivasyon Teorisi (NAT), bireylerin çevreye duyarlı davranışlara olan eğiliminin açıklanmasına katkıda bulunmaktadır (De Grot ve Steg, 2009). Teoriye göre kişisel normlar çevrenin korunmasına yönelik davranışlara yansırken bilişsel süreçler ve çeşitli belirleyicileri içermektedir (Yan ve Chai, 2021). Normların aktivasyonun sağlanması için ise, bir davranışın sonuçlarının farkında olmak, kendine sorumluluk atfetmek ve öz yeterlilik sahibi olmak gerekmektedir (Song vd., 2023; Wang vd., 2022). Böylelikle bireylerin birbirini etkileyerek çevreci davranışları aktif hale getirebileceği düşünülmektedir (Schwartz ve Howard, 1981). Bu araştırma konusu gereği; Norm Aktivasyon Teorisi bağlamında kamp-karavan turizmine katılmış olan ve doğayı koruma bilinci yüksek olan bireylerin, doğayı kirletmeyerek, ruhsatlı kamp alanlarında konaklama yaparak doğal kaynakların sürdürülebilirliğine katkıda bulunurken diğer insanları da olumlu yönde harekete geçirebileceği düşünülmektedir.

Yöntem

Kamp-karavan turizmi, turizm endüstrisinin lüks ve konforlu hizmet sunum alanları dışında yer almaktadır. Turizm, doğal ve kültürel kaynakları temelinde barındıran bir hizmet endüstrisi iken kamp-karavan turizmi doğal kaynakları tam anlamıyla kullanan özel bir ilgi alanını ifade etmektedir. Turizm kaynakları küreselleşme, iklim değişikliği gibi sebeplerle tükenme tehdidi yaşarken, kamp-karavan turizminin ihtiyacı olan arzın sürdürülebilirliğinin sağlanması konusundaki görev bizzat kamp-karavan turistlerine düşmektedir. Dolayısıyla bu araştırmanın problemi "Kamp ve karavan turizminin fiziksel çevreye olumlu ve olumsuz yansımaları belirlenebilir mi ?" şeklinde tasarlanmıştır. Bu araştırmanın problemi ışığında araştırmanın amacı ise kamp ve karavan turizminin fiziksel çevre bağlamında olumlu ve olumsuz yönleriyle irdelenmesidir. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden biri olan "Sistemantik Derleme" tercih edilmiştir. Sistemantik derleme; belirlenen araştırma sorusunu açıklayabilmek amacıyla konuyla ilgili

belirli ölçütler dikkate alınarak literatürde daha önce yapılmış çalışmaların sınıflandırılması ve yansız bir biçimde sentezlenmesidir (Yannascoli vd., 2013). Sistemantik derleme kapsamında araştırma sonucunda yanıt bulunması hedeflenen sorular aşağıdaki gibidir:

1. Kamp ve karavan turizmi literatürde hangi kavramlarla birlikte ele alınmıştır ?
2. Kamp ve karavan turizmi ile ilgili çalışmalar hangi desende yürütülmüştür?
3. Kamp ve karavan turizminin fiziksel çevreye olumlu yansımaları nelerdir ?
4. Kamp ve karavan turizminin fiziksel çevreye olumsuz yansımaları nelerdir ?

Turizm kaynaklarının sürdürülebilirliğini sağlamak, turizm endüstrisinin nitelikli bir geleceğe sahip olabilmesi için önem taşımaktadır. Dolayısıyla bu araştırma sonuçları, turizmin doğal kaynaklarının sürdürülebilirliği açısından ve kamp-karavan turistlerini fiziksel çevrenin sürdürülebilirliği açısından memnun edecek revizyonların önerilmesi açısından önem taşımaktadır. Kamp ve karavan konusunda sistemantik derlemenin tercih edilmesi ve bu konunun fiziksel çevreye olan yansımaları bağlamında ele alınması, literatürde bir başka örneği olmaması açısından çalışmanın özgün tarafını göstermektedir. Ayrıca araştırma sonuçları Norm-Aktivasyon Teorisi ile yorumlandığından çalışmanın özgün bir değer taşıdığı düşünülmektedir. Kamp ve karavan konusunda literatürde yer alan araştırma makaleleri ve derlemeler ele alınmıştır. Tezler, bildiler, kitap ve kitap bölümleri inceleme alanı dışında bırakılmıştır. Kamp-karavan turizmi farklı ülkelerde farklı tanımlarla bilinebilmektedir. Örneğin Yeni Zelanda'da kamp yapmak ve karavanda konaklamak "boondocking" olarak tanımlanıp tatil parkları ve karavan parkları 32 farklı terimle ifade edilirken (Brooker, 2011), Kuzey Amerika'da aynı olay; gezi parkı, karavan parkı, karavan tatil yeri gibi tanımlarla ifade edilmektedir (Rogers, 2011). Ancak bu araştırma kapsamında konu araştırılırken yalnızca "kamp, karavan, kamp-karavan turizmi, kamp-karavan turistleri" olmak üzere Türkçe ve İngilizce dilinde çeşitli taramalar gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında kamp-karavan turizminin yalnızca fiziksel çevreye olumlu-olumsuz yansımaları ele alınıp sosyal ve ekonomik çevre inceleme dışında tutulmuştur. Araştırma kapsamında 2020 yılı ve sonrasında yayınlanan çalışmalara yer verilmesine dikkat edilmiştir. Çünkü kamp-karavan turizmine olan yaklaşımın Covid-19 salgını sonrasında artış göstereceği ve turistlerin çevreye olan olumlu-olumsuz yansımalarında da

yükselişin ortaya çıkabileceği düşünülmüştür. Dolayısıyla bu sayede daha doğru sonuçlara ulaşılabilecektir. İlgili çalışmalara; Web of Science (WoS), Scopus ve Google Scholar veri tabanlarından 22.06.2025 ile 24.06.2025 tarihleri arasında erişilmiştir.

Bu araştırmada sistematik derleme yapabilmek amacıyla; “tanımlama, ayırma, seçim ve dahil etme” aşamalarından oluşan Sistematik İncelemeler ve Meta-Analizler için Tercih Edilen Raporlama Öğeleri (PRISMA/Preferred Reporting Items for Systematic Review and Meta-Analysis) protokolünün izlenmesi gerekmektedir (Page vd., 2021). Dolayısıyla bu araştırma kapsamında incelenen protokole göre sırayla izlenen adımlar aşağıdaki gibidir:

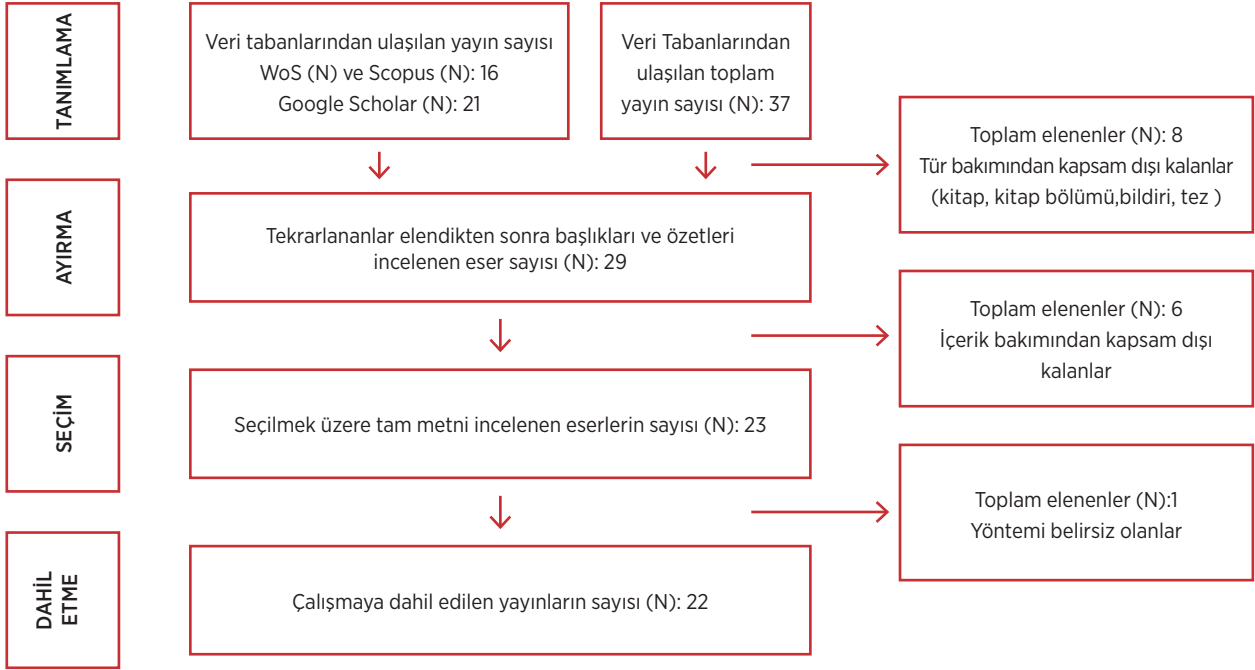
1. Tanımlama - Veri Tabanı Arama - İlk Arama
2. Ayırma (Tekrarlananlar elendikten sonra başlıkları ve özetleri incelenen eser sayısının belirlenmesi)
3. Seçim (Kriterlere uymayan eserlerin elenmesi)
4. Dahil Etme (Çalışmaya dahi edilenlerin sayısı)

Araştırma kapsamında yukarıda gösterilen adımlar izlenerek literatürde konu ile ilgili yer alan araştırmalar sadeleştirilmiştir. Bu araştırmaya dahil edilecek olan çalışmaların seçim kriterleri aşağıda yer almaktadır:

- Yayınların WoS (Web of Science), Scopus ve Google Scholar veri tabanlarında yer alması
- Yayınların 2020 yılı ve sonrasında yayınlanmış olması

- Yayınların kamp ve karavan turizmi konusunu içermesi
- Yayınların araştırma makalesi ve derleme makale olması
- Yayınların Türkçe veya İngilizce dilinde yazılmış olması
- Literatürden ulaşılan yayınların 22.06.2025 ile 24.06.2025 tarihleri arasında yayınlanmış olması

Araştırmada izlenen sistematik derleme süreci, kamp-karavan turizmi hakkındadır. Sistematik derleme süreci Şekil 1’de gösterilmektedir. Şekil 1’e göre, araştırma kapsamında toplamda 37 adet çalışmaya ulaşılmıştır. Dolayısıyla bu araştırma kapsamında ulaşılan 37 çalışma, irdelenen yayınlar bağlamında evreni oluştururken, 22 adet çalışma ise araştırma konusu bağlamında örneklemi ifade etmektedir. Pope ve arkadaşları (2007)’na göre sistematik derleme çalışmalarında anlamlı bir sonuca ulaşılabilmesi, bulguların genellenebilirliği ve güvenilirliği açısından önem taşımaktadır. Dolayısıyla sistematik derlemeye dahil edilen çalışmaların sayısının ideal olması derlemenin kapsamını ve katkısını yeterli kılacaktır. Sistematik derlemeye dahil edilecek olan çalışmaların sayısı ile ilgili net bir şekilde belirlenmiş bir sınır olmamakla birlikte en az 10 çalışmanın dahil edilmesi önerilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Gough ve arkadaşları (2017)’na göre ise benzer şekilde net bir sayı önerilmemekle birlikte, sistematik derlemeye dahil edilmesi gereken ideal çalışma sayısının 10 - 15 arasında olduğu belirtilmektedir. Buradan hareketle, bu araştırmada gerçekleştirilen sistematik derlemeye dahil edilen çalışma sayısının 22 adet olması, çalışmanın yeterli düzeyde güvenilir sonuçlara ulaşacağını göstermektedir.

Şekil I. Kamp ve Karavan Turizmi Konusunda Sistematik Derleme İçin PRISMA Protokolü Çerçevesinde Yapılan Tarama Süreci (Yazarlar tarafından uyarlanmıştır).

Bu araştırma kapsamında, kamp-karavan turizminin fiziksel çevreye olumlu ve olumsuz yansımalarını belirlemeye yönelik temel araştırma sorusuna cevap aranacaktır. Bu süreçte araştırmanın yöntemini ifade eden “sistematik derleme” kapsamında oluşturulan sorular takip edilecektir. İlgili sorular, literatürde konu ile ilgili mevcut olan çalışmaları derinlemesine irdelleyebilmek için literatürden de örnek olarak belirlenmiştir. Örneğin, nitel veya nicel yöntemle sahip çalışmalar turistlerin çevreye olan yansımalarını farklı kavramlarla ele alarak literatüre farklı anlamda katkı sağlamaktadırlar. Dolayısıyla ilgili sorular bu araştırma kapsamında çevreye olan yansımaların belirlenebilmesi için önem taşımaktadır. Bu araştırmanın temelini oluşturan Norm-Aktivasyon Teorisi ise, araştırma konusunun ve sistematik derleme ile elde edilen verilerin araştırma sorusu ışığında belirli mantıksal çerçevede açıklanabilmesinde yol gösterici role sahiptir.

Bulgular ve Yorum

Bu araştırma kamp ve karavan turizmi konusunda sistematik derleme kapsamında belirli kriterler ışığında irdelenmiş olan WoS (Web of Science), Scopus ve Google Scholar’da 2020 yılı ve sonrasındaki Türkçe ve İngilizce dilinde yazılmış olan yayınları içermektedir. Araştırma kapsamında toplamda 22 adet çalışmaya dair bulgular irdelenmiş olup aşağıda yer alan Tablo 1’de gösterilmiştir. Tablo 1’de sistematik derlemesi yapılan çalışmaların hangi kriterler ışığında irdelendiği gösterilmekte olup tablodaki kriterler Gerçek (2023) ile Özcan ve Bilgin (2011)’in çalışmalarından örnek alınarak bu araştırmanın amacına uygun şekilde oluşturulmuştur.

Tablo I: Kamp ve Karavan Turizmi ile İlgili Sistematiğ Derlemeye Dahil Edilen Çalışmaların Özellikleri.

Sıra No	Yayın Yılı	Yazar Bilgisi	Ülke (İlk yazar dikkate alınmıştır.)	Amaç	Örneklem	
1	2025	Çavuşoğlu	Türkiye	Karavan turistlerinin itici ve çekici seyahat motivasyonları ile gidilen destinasyonlardan beklentilerin belirlenmesi.	Karavanlarıyla seyahat eden 8 kişi	
2	2024	Grande ve Seraphin	Fransa	Kamp alanlarının rekabet gücünü artırmak amacıyla çocuklara yönelik beklentilerin belirlenmesi.	44 kamp alanı işletmesinin web sayfası	
3	2024	Kılıç ve Buzlukçu	Türkiye	Kamp-karavan turizmine katılan bireylerin sorumlu turist davranışına yönelik tutumlarında sosyal kimlik algısının etkisinin tespit edilmesi.	Balıkesir’de kamp-karavan turizmine katılan 410 kişi	
4	2024	Türkay vd.	Türkiye	Karavan turistlerini anlamak.	Sapanca’daki karavancılık festivaline katılan 11 kişi	
5	2024	Yaşar ve Ardahan	Türkiye	Bireyleri kamp yapmaya iten motivasyonların belirlenmesi amacıyla “kamp motivasyon ölçeği” geliştirilmesi	386 kişi	
6	2023	Fitchett ve Meyer	Güney Afrika	ABD’deki kamp yerleri için geliştirilen ve uygulanan Kamp İklim Endeksi (CCI)’nin uygulanabilirliğin ve geçerliliğinin tespit edilmesi.	Güney Afrika’daki 1300 kamp alanı	
7	2023	Gök ve Özhasar	Türkiye	Glamping işletmelerinin sahip olması gereken asgari standartların belirlenmesi.	Glamping’de en az 1 gece konaklamış olan 12 kişi	
8	2023	Kenar	Türkiye	Karavan turizmine motive eden ve motivasyonu olumsuz etkileyen faktörlerin keşfedilmesi.	Antalya’da yaşayan ve aktif olarak karavan kullanan 11 kişi	

Kaynak: Yazarlar tarafından derlenmiştir.

	Yöntem	Veri Toplama Aracı / Tekniği	Ele Alınan Diğer Kavramlar	Kuram(lar)	Bulgular	Fiziksel Çevreye Yansıma (olumlu – olumsuz)
	Nitel	Yarı Yapılandırılmış Görüşme	X	X	Karavan seyahatine iten motivasyon kaynakları; sessiz, sakin ve huzurlu ortam arayışıdır. Destinasyonların çekici unsurları ise, doğal güzellikleri ve sakinlikleridir. Destinasyonlardan beklenti; altyapının düzgün ve yeterli olup güvenli olmasıdır.	X
	Nitel	Web Sayfası İçerik Analizi	Çocuklar için rekreasyon	X	Kamping konusunda rekabet gücü kazanmak için; çocukların beklentilerine cevap verecek hizmetler sunmak, kamping alanları arasındaki farklılıkları tespit etmek ve bu doğrultuda yeni yatırım alanları keşfetmek gerekmektedir.	X
	Nicel	Anket	Sosyal kimlik algısı, Sorumlu turist davranışı	Sosyal kimlik teorisi	Sosyal kimlik algısı, sorumlu turist davranışını açıklayan boyutlardan biri olan çevre boyutu üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkiye sahiptir.	Olumlu
	Nitel	Yarı Yapılandırılmış Görüşme	Özgürlük, Yolda olmak	X	Karavan turistlerinde özgürlük, keyif/tutku ve sosyalleşme ihtiyaçlarının yüksek olduğu belirlenmiştir. Yeşillik, deniz/göl kenarı ve istenen yere hemen gidebilme kolaylığı cezbedici bulunmaktadır. Alt yapı yetersizliği, çöp sorunu ve güvenlik endişesi karavan turizminin problemleri arasında gözükmektedir.	Olumsuz
	Nicel	Anket	Kampçı profilleri	X	Kamp motivasyon kaynakları: fiziksel/mental sağlık ve dinlenme isteği, mekanın çekiciliği ve kalitesi, yenilik arayışı/gelişim, tanınma ve sosyal statü, uzaklaşma, eğlence, nostalji, örnek olma, sosyalleşme, ziyaret ve etkinliğe katılma olarak tespit edilmiştir. Kampçı profilleri ise: bilinçli, standart ve bilinçsiz olarak 3 gruba ayrılmıştır.	X
	Nitel	Kamp alanlarının harita üzerinden incelenmesi.	Kamp İklim Endeksi (CCI)	X	Kamp İklim Endeksi'nin Güney Afrika'da uygulanabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Kamp alanlarının yönetilmesinde Kamp İklim Endeksi yol gösterici olacaktır.	Olumlu
	Nitel	Yarı Yapılandırılmış Görüşme	X	X	Glamping işletmelerinde mekan içinde, konforlu yatak, ücretsiz ikram, klima, banyo ve havlu gibi ihtiyaçların giderilmesi istenmektedir. Ayrıca organik yeme-içme imkanı, kolay ulaşılabilirlik, orman içerisinde veya denize sıfır bir konum tercihi ve güvenlik beklentisi öne çıkmıştır.	X
	Nitel	Yarı Yapılandırılmış Görüşme	X	X	Motive eden faktörler: yaşam tarzı/bakış açısı, şehirden/kalabalıktan uzaklaşma, zaman ve mekan özgürlüğü, insan ilişkileri, duygular, konfor algısı, ekonomik sorunlara çözüm üretme şeklindedir. Motivasyonu olumsuz etkileyen faktörler: ekonomik sorunlar, teknik sorunlar, yaşam alanıyla ilgili sorunlar, kişisel ve çevresel sorunlar şeklindedir.	Olumsuz

Tablo I (devamı): Kamp ve Karavan Turizmi ile İlgili Sistematiğ Derlemeye Dahil Edilen Çalışmaların Özellikleri.

Sıra No	Yayın Yılı	Yazar Bilgisi	Ülke (İlk yazar dikkate alınmıştır.)	Amaç	Örneklem	
9	2023	Öncül ve Nemutlu	Türkiye	Çanakkale'deki kamp alanlarının olanaklarının incelenmesi.	Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı Çanakkale'de yer alan 34 kamp alanı	
10	2023	Wallace vd.	ABD	Kereste hasadının Birleşik Devletler Orman Hizmetleri kamp alanı kullanımına etkilerinin tespit edilmesi.	recreation.gov adresi üzerinden 2008-2018 yılları arasındaki rezervasyonlar ve her kamp alanının 5 km yarıçapındaki kereste hasat alanları	
11	2023	Yılmaz ve Nergiz	Türkiye	Karavan turizmi katılımcılarının bulundukları destinasyonlardaki karavan park işletmelerinde yaşadıkları deneyimlerin değerlendirilmesi.	Antalya, Balıkesir, Muğla ve Nevşehir'deki karavan park alanlarına dair 2017-2022 yılları arasındaki 566 yorum	
12	2023	Yorgun vd.	Türkiye	Türkiye'deki kamp-karavan turizmi mobil uygulamalarının mevcut durumu ve ziyaretçilerin bu uygulamalardan beklentilerinin ortaya koyulması.	Kamp-karavan tesislerinde konaklayan 21 kişi	
13	2023	Yaşar ve Ardahan	Türkiye	Belediyeler ve Turizm Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan kampinglerin profillerinin belirlenmesi ve öneriler sunulması.	Belediyeler tarafından belirlenmiş olan 12 ve Turizm Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan 77 adet kamping alanı	
14	2022	Caldicott vd.	Avustralya	EĞlence amaçlı kamplarda modern kamp uygulamalarının yerinin irdelenmesi.	X	
15	2022	Zayım vd.	Türkiye	Antalya İli Demre bölgesi kamp-karavan alanlarının incelenmesi	X	

Kaynak: Yazarlar tarafından derlenmiştir.

	Yöntem	Veri Toplama Aracı / Tekniği	Ele Alınan Diğer Kavramlar	Kuram(lar)	Bulgular	Fiziksel Çevreye Yansıma (olumlu – olumsuz)
	Nitel	İkincil verilerden yararlanılmıştır.	X	X	Çanakkale’de karavan kamp alanlarına olan talep artarken ruhsatsız kamp alanlarının sayıca artış gösterdiği belirlenmiştir.	X
	Nitel	İkincil verilerden yararlanılmıştır.	Kereste hasadı	X	Kereste hasat alanlarının kamp alanlarına yakınlığı ve kamping konforunun zarar görmesi, kamping alanlarının kereste hasadını için gerekli olan alanlar sebebiyle yok olması ve kamping ekonomisinin sekteye uğraması.	Olumsuz
	Nitel	İçerik Analizi	X	X	Deneyimler: temizlik, atmosfer, kaliteli hizmet, misafirperverlik, fiyat, tekrar ziyaret etme, tavsiye etme konularında öne çıkmıştır.	X
	Nitel	Yarı Yapılandırılmış Görüşme	Mobil uygulamalar	X	Kamp-karavan turizmine yönelik mobil uygulamaların içerik bakımından yerli halkı ve çevreyi gözetecek şekilde revize edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.	Olumlu
	Nitel	İkincil verilerden yararlanılmıştır.	X	X	Türkiye’deki kamping alanlarının çoğunluğunun kıyı kesimlerinden ziyade iç kesimlerde yer alması, kamp-karavan turizmine olan talep gün geçtikçe artmasına rağmen kamping sayısı yetersizdir.	X
	Nitel	İkincil verilerden yararlanılmıştır.	Modern kamp uygulamaları	Rekreatif uzmanlaşma teorisi, Panoptik bakış, Hareketlilik paradigması	Karavan kampı kavramı vurgulanarak aktif ve potansiyel katılımcılarına sağladığı faydalar üzerinde durulmuştur.	X
	Nitel	İkincil verilerden yararlanılmıştır	X	X	Demre bölgesinin alternatif ve sürdürülebilir turizm çeşitleri için uygun olduğu, kamp-karavan turizminin bölgede ekonomik bir potansiyel yaratabileceği vurgulanmıştır. Ancak mevcut kamp alanlarının ruhsatsız olmasının ise fiziksel çevre üzerinde yıpratıcı rol oynadığı vurgulanmıştır.	Olumsuz

Tablo I (devamı): Kamp ve Karavan Turizmi ile İlgili Sistematiğ Derlemeye Dahil Edilen Çalışmaların Özellikleri.

Sıra No	Yayın Yılı	Yazar Bilgisi	Ülke (İlk yazar dikkate alınmıştır.)	Amaç	Örneklem	
16	2021	Buldaç	Türkiye	Pandemi döneminde karavan kullanıcıları için karavanların olumlu-olumsuz yönlerinin belirlenmesi.	Kamp-karavan deneyimine katılan 82 kişi	
17	2021	Yetiş	Türkiye	Kapadokya bölgesinin kamp turizmi açısından mevcut durumunun incelenmesi ve glamping için neler yapılabileceğinin belirlenmesi.	X	
18	2020	Aksöz vd.	Türkiye	Glamping'in kamp literatürü içerisinde olup olmadığının belirlenmesi.	Aktif olarak kampa devam eden Anadolu Üniversitesi'nin Dağcılık ve Spor Klübü üyeleri ve Turizm Fakültesi öğrencilerinden olan 9 kişi	
19	2020	Karamızrak	Türkiye	Ağrı Balık Gölü'nün doğa ve kamp turizmi açısından potansiyelinin belirlenmesi.	X	
20	2020	Malkoç	Türkiye	Türkiye'deki aile kampçılarının profilleri ve kampa yönelik memnuniyet ile algılarının belirlenmesi.	Türkiye'de kampçılık organizasyonu yapan 5 işletme yetkilisi.	
21	2020	Şengel vd.	Türkiye	Sosyal mesafe kuralının uygulanabilirliğinin kamp-karavan turizmi açısından incelenmesi	X	
22	2020	Tong vd.	Çin	Çocukların tatil kampı deneyim süreçlerinin ve sonuçlarının belirlenmesi.	Kamp gezisine katılan 7-12 yaş arasındaki toplamda 84 Çinli çocuk	

Kaynak: Yazarlar tarafından derlenmiştir.

Tablo 1'de gösterildiğı üzere; 22 çalışmanın çoğunluğu (17) Türk uyruklu yazarlar tarafından yazılmış olup kamp-karavan turizmi konusunda çoğunlukla yerli çalışmaların mevcut olduğunu söylemek mümkündür. 22 çalışmadan 2 tanesi nicel, 3 tanesi karma desenli olup çalışmaların çoğunluğu (17) nitel desene sahiptir. Ele alınan diğer kavramlar

/ konular; çocuklar için rekreasyon, sosyal kimlik algısı, sorumlu turist davranışı, yolda olmak / özgürlük, kampçı profilleri, kamp iklim endeksi, kereste hasadı, mobil uygulamalar, modern kamp uygulamaları, küresel salgın, glamping, aile kampı, sosyal mesafe ve çocuklar için tatil kampı deneyimi şeklindedir. 22 çalışmadan yalnızca 2

	Yöntem	Veri Toplama Aracı / Tekniği	Ele Alınan Diğer Kavramlar	Kuram(lar)	Bulgular	Fiziksel Çevreye Yansıma (olumlu – olumsuz)
	Karma (nitel-nitel)	Anket ve Fenomenolojik yaklaşım	Küresel salgın	X	Karavan kullanımının olumlu yanları; özgürlük sunması, ekonomik olması, aidiyet hissi vermesi, zaman yönetimini kolaylaştırması iken olumsuz yanları ise, güvenlik, maliyet ve mevsim koşulları olarak belirlenmiştir.	X
	Karma (nitel-nitel)	Yarı Yapılandırılmış Mülakat / Swot Analizi	X	X	Kamp işletmelerinin glamping işletmelerine dönüşebilmesi için karşılanan mevcut ihtiyaçların ötesine geçerek hizmet kalitesinde artış sağlamaları gerektiği belirlenmiştir.	X
	Nitel	Odak Grup Görüşmesi	Glamping algısı	X	Katılımcıların dinlenmek amacıyla lüks kampı tercih ettikleri ancak bunu glampingin bir parçası olduğunu bilmeden yaptıkları belirlenmiştir. Katılımcılar, Glamping'in kampın bir parçası olması gerektiğini belirtmişlerdir.	X
	Nitel	İkincil verilerden yararlanılmıştır	X	X	Balık Gölü'nün bilinirliğinin yetersizliği, ulaşım zorluğu, kuraklık tehdidi gibi nedenler kamp-karavan turizmi için güçlü bir potansiyel olmadığını göstermektedir.	X
	Nitel	Yarı Yapılandırılmış Görüşme	Aile kampları	X	Ailece yapılan kamplarda özellikle küçük çocukların doğayı keşfetme keyfini yaşadığı, ailelerin ise birbirleri arasındaki iletişim gücünü arttırdıkları sonucuna ulaşılmıştır.	X
	Nitel	İkincil verilerden yararlanılmıştır.	Sosyal mesafe	X	Kamp ve karavan turizmi, covid-19 sürecinde sosyal mesafe kuralları gözetilerek sürdürülmüştür. Covid 19 sürecinde talebin sürekli artış gösterdiği kamp ve karavan hizmetlerine karşılık işletmeler de üretim rakamlarını artırarak ekonomik gelir elde etmenin avantajını yaşamışlardır.	X
	Karma (nitel-nitel)	Katılımcı Gözlem / Odak Grup Görüşmesi	Çocukların tatil kampı deneyimi	X	Çocuklar kamp boyunca kişisel becerilerini geliştirdiklerini, öz farkındalıklarının arttığını belirtmişlerdir. Bunun yanında kamp boyunca kaygı ve can sıkıcı duyguları çok az yaşadıklarını belirtmişlerdir.	X

tanesinde teori kullanıldığı görülmektedir. Farklı kavramlar ve desenlerle yürütülen bu çalışmaların az bir kısmında (7) kamp-karavan turizminin çevresel yansımaları ele alınmıştır. Oysa ki doğa ile iç içe bir turizm çeşidi olan ve kalabalıktan, hava ve gürültü kirliliğinden bir kaçış yolu olan kamp-karavan turizmi kapsamında

ilk değinilmesi gereken konunun kamp-karavan turizminin çevresel boyutu olduğu düşünülmektedir. İlgili çalışmaların ise 4 tanesi kamp-karavan turizminin olumsuz çevresel yansımalarına, 3 tanesi ise olumlu çevresel yansımalarına değinmektedir.

Tartışma

Kamp-karavan turizmi, turizmin temel hizmet mantığı-
nın dışında olan ve bireylerin konfordan ve lüks hizmet
beklentisinden uzak kalarak kendilerine alan yaratmalarını ifade etmektedir. Bu araştırma kapsamında, araştırmanın ulaşmak istediğı sonuca en yakın bulgu; Kılıç ve Buzlukçu (2024) tarafından kamp-karavan turistleri üzerine gerçekleştirilen çalışmada ortaya çıkmıştır. Söz konusu çalışmada sosyal kimlik algıları yüksek olan kamp-karavan turistlerinin çevreyi koruma bilincinin de yüksek olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu araştırma sonucunda da kamp-karavan turistlerini fiziksel çevreyi koruma davranışında bulunmaya iten öncüller; sahip oldukları öz yeterlilik, gerçekleştirilen davranışın sonuçlarına dair farkındalık, kendine sorumluluk atfetmek gibi davranışları açıklayan Norm-Aktivasyon Teorisi ışığında değerlendirilmiştir. Yani teorinin açıkladığı davranış şekillerini sergileyen kamp-karavan turistlerinin çevreye karşı duyarlı davranışlar sergilemeleri muhtemeldir. Bu sayede kamp-karavan turistlerinin fiziksel çevreye karşı duyarlı olan ve olmayan davranışlarını açıklamada Norm-Aktivasyon Teorisi'nin uygun bir teori olduğu görülmektedir.

Türkiye'de trafiğe kayıtlı olan çekme ve motorlu karavan sayısı 8 binlerde seyrederken 2021 yılında büyük oranda artış göstererek ilk kez 15 binleri bulmuştur (Türkiye İstatistik Kurumu - TÜİK, 2024). Dolayısıyla son yıllarda Covid-19 küresel salgınının da yaşanmasıyla bireylerin kendilerine izole alan arayışı, kamp-karavan turizmine olan talebi artırmıştır. Buradan hareketle kamp-karavan turizminin özellikle kalabalık toplumlar için önemi ortaya çıkmaktadır. Yorgun ve arkadaşları (2023) tarafından yapılan kamp-karavan turizmi konulu araştırma sonucuna göre yerli halk ve çevrenin kamp-karavan turizmi kapsamında gözetilmesi önerilmiştir. Öyle ki Bilgili ve arkadaşları (2020) tarafından insan yaşamını, doğayı ön planda tutan sakin şehirler üzerine yapılan bir çalışmada, bireylerin söz konusu destinasyonda yürütülen yaklaşım ile bölgeye en çok fiziksel çevre açısından katkı sağlandığını düşündükleri belirlenmiştir. Dolayısıyla kamp-karavan turizmi kapsamında yerli halk ile kurulabilecek olan pozitif bağ, fiziksel çevrenin korunmasına katkı sağlayabilecektir. Ayrıca Yaşar ve Ardahan (2024) tarafından geliştirilen ölçekte kampçı profilleri belirlenmiştir. Bu ölçek kullanılarak kamp-karavan turizminin bölgeye olan çevresel etkilerinin nicel bir araştırma deseni ile daha net bir şekilde ölçülebileceğı düşünülmektedir. Norm-Aktivasyon Teorisi'ne göre de bireylerin çevreye karşı bilinçli davranışları uygun ortamda ortaya çıkabilmektedir. Böylelikle diğer insanların da olumlu çevresel davranışlar sergilemesinde yönlendirici rol oynamaktadır. Bireylerin kamp-karavan

turizminin çevreyi koruduğına dair bilinci kamp-karavan turizmi kapsamında sorumlu davranışlar sergilemesine imkan verecektir.

Yılmaz ve Nergiz (2023) tarafından kamp-karavan katılımcıları üzerine yapılan bir çalışmada öne çıkan deneyimler arasında hijyen konusu dikkat çekmektedir. Zira hijyen konusu turizm endüstrisinde hizmet kalitesinin bir belirleyicisi olarak önemli ölçüde önem taşımaktadır (Kumaş ve Bilgili, 2023). Öyle ki, kamp çadırları ve karavanlarda bireylerin temel gereksinimleri barınma, güvenlik, gıda ve hijyendir. Ancak örneğin bu ortamlarda çoğunlukla ergonomik olmayan bir mutfaka sahip olunabilmektedir. Sarioğlu ve Battal (2022)'a göre ergonomik olmayan mutfaklar, ergonomik mutfaklar kadar hijyenik olamamaktadır. Bununla beraber yerel gıdanın yerel kalkınmaya olan katkısı (Süzer ve Doğdubay, 2022; Du Rand vd., 2003) bilindiğinden, kamp-karavan turistlerinin bulundukları bölgedeki yerel gıdaları pratik bir şekilde satın alarak tüketebilmeleri, gastronomik anlamda bölgeye katkı sağlayarak yerel kalkınmaya fayda sağlanmış olacaktır. Bireylerin yerel gıda tüketimleri Norm-Aktivasyon Teorisi bağlamında değerlendirildiğinde hijyenik olmayan mutfaklarda üretimden kaçınarak hem atık üretimini azaltacaktır hem de yerel üretime katkı sağlayarak fiziksel ve sosyal çevreye katkı sunacaktır. Çevre bilinci yüksek olan bireyler için bu gibi davranışlar makul karşılanarak diğer bireylerin teşvik edilmesinde rol oynayacaktır.

Bu araştırma kapsamında literatürde mevcut olan çalışmaların çoğunluğunun teorik bir temeli olmadığı görülmektedir. Oysa ki, kamp-karavan turistleri hakkındaki muhtemel çalışmaların birçok sosyal ilişki veya davranış biçimini içeren teori ile irdelenebileceğı düşünülmektedir. Kamp-karavan turizmi, bireylerin izole ortamlarda daha az kişiyle sosyalleşerek doğa ile iç içe ortamlarda doğanın sundukları ile keyifli vakit geçirebilme imkan sunmaktadır. Dolayısıyla bireylerin doğa sayesinde elde ettikleri keyifli anları sürdürülebilir kılabilimleri için kamp-karavan turizminin üyesi oldukları süre boyunca çevreye duyarlı davranışlar sergilemeleri gerekmektedir. Bu noktada bireylerin birbirleri ile olan sözlü iletişimlerinde ve davranışsal etkileşimlerinde; kişisel normların çevreye duyarlı davranışlara etkisini ele alan Norm Aktivasyon Teorisi (Setiawan vd., 2020) gereğı etkilenme söz konusu olacaktır. Yani bireylerin çevreye duyarlı davranışlar sergilemesi, etrafındakileri de olumlu yönde harekete geçirecektir. Caldicott ve arkadaşları (2022)'nin çalışmasında kamp-karavan turistlerinin davranışlarını açıklarken kullandığı panoptik bakış kavramı, aslında Norm Aktivasyon Teorisi ile iç içedir. Çünkü bireyler izole bir ortamda olduklarını bilmelelerine rağmen, sosyal medya paylaşımları veya bulundukları

bölgeden ayrıldıktan sonra bireylerin kendileri hakkındaki görüşleri aslında kendilerinin izlendiği düşüncesini doğurarak çevreye karşı sorumlu davranışlar sergilenmesini sağlayan itici bir unsur haline gelebilmektedir. Dolayısıyla Norm Aktivasyon Teorisi'ne göre de bireyler etrafındakileri farkında olmadan etkileyebilme ve onlardan etkilenebilme

gücüne sahiptirler. Bireylerin kamp-karavan turizmine dahil oldukları süre boyunca çevreye karşı gösterecekleri duyarlı davranışlar onların diğer insanlara da örnek olarak çevreyi korunmalarını ve doğal kaynakların sürdürülebilirliğini sağlamalarını mümkün kılacaktır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın temel problemi olan *“Kamp ve karavan turizminin fiziksel çevreye olumlu ve olumsuz yansımaları belirlenebilir mi?”* sorusuna cevap bulabilmek amacıyla literatürde toplamda 37 çalışma irdelenmiştir. Bunlardan 22 tanesi sistematik derlemenin gerçekleştirilmesi amacıyla irdelenmiştir. Sistematik derleme için belirlenen 4 sorudan birincisi *“Kamp ve karavan turizmi literatürde hangi kavramlarla birlikte ele alınmıştır?”* olup araştırma sonucunda; çocuklar için rekreasyon, yolda olmak / özgürlük, kampçı profilleri, kamp iklim endeksi, kereste hasadı, mobil uygulamalar, modern kamp uygulamaları, küresel salgın, glamping, aile kampı, sosyal mesafe ve çocuklar için tatil kampı deneyimi gibi kavramların vurgulandığı belirlenmiştir. İkinci soru *“Kamp ve karavan turizmi ile ilgili çalışmalar hangi desende yürütülmüştür?”* olup araştırma sonucunda; çoğunluğun (17) nitel desene sahip olduğu belirlenmiştir. Üçüncü soru *“Kamp ve karavan turizminin fiziksel çevreye olumlu yansımaları nelerdir?”* olup araştırma sonucunda; geliştirilen kamp iklim endeksi ile kamp alanlarının çevresel açıdan yönetilebilmesinin mümkün olduğu ve geliştirilen mevcut mobil uygulamaların çevreyi ve yerli halkı da gözetmesi gerektiği bilincinin varlığı kamp-karavan turizmi sayesinde çevrenin korunmasına ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla Norm-Aktivasyon Teorisi bağlamında bir mobil uygulama aracılığıyla bireylerin yaşamını kolaylaştıran unsurlar, bireylerin mevcut çevre bilincine dair davranışlarını tetikleyerek doğayı korumaya yönelik davranışların ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Dördüncü soru *“Kamp ve karavan turizminin fiziksel çevreye olumsuz yansımaları nelerdir?”* olup araştırma sonucunda; altyapı yetersizliği, çöp sorunu, güvenlik yetersizliği, çevresel sorunlar, kamp alanlarının yok olması ve ruhsatsız kamp alanlarının çevreye zarar vermesi gibi öne çıkan nedenlerin kamp-karavan turizminin geleceğini olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla Norm Aktivasyon Teorisi bağlamında bir bölgede yaşanan çöp sorunu, çevre bilinci gelişmemiş bireyler için rahatsız edici bir durum oluşturmayarak çevreye yönelik olumsuz davranışların devam etmesine neden olabilecektir. Norm-Aktivasyon Teorisi, bireylerin sahip oldukları çevreye

yönelik davranış bilincini, çevrenin etkisiyle ortaya çıkarabilmelerini ifade etmektedir. Dolayısıyla bu araştırmanın temel sorusuna cevaben, kamp-karavan turizminin çevresel açıdan olumlu ve olumsuz katkıları belirlenmiştir. Söz konusu katkıların belirlenmesi aşamasında ise 4 temel soru açıklayıcı rol oynamıştır. Araştırma sonucunda, incelenen yalnızca 7 çalışmada kamp-karavan turizminin çevresel açıdan ele alındığı tespit edilmiştir. Konuyla ilgili öneriler aşağıda sıralanmaktadır.

- Araştırma sonucunda kamp-karavan turizmi konusunun çevresel açıdan yeterince ele alınmadığı tespit edilmiştir. Kamp-karavan turizmi; orman içerisinde, göl, nehir, şelale, deniz kenarlarında yapılan yani turizmin doğal kaynaklarını doğrudan kullanan bir turizm çeşididir. Dolayısıyla kamp-karavan turizminin çevreye olan yansımaları önem taşımaktadır. Bu nedenle kamp-karavan turizmi konulu çalışmalarda fiziksel çevreye olan olumlu ve olumsuz yansımaları değinilmesinde fayda görülmektedir. Araştırmalar sonucunda tespit edilen muhtemel olumsuz yansımalar için düzeltici önlemlerin alınabilmesi konusunda bilimsel araştırmaların yol gösterici olacağı düşünülmektedir.
- Konuyu çevresel açıdan ele alan az sayıdaki çalışmada (7) ise, kamp-karavan turizminin çoğunlukla olumsuz sonuçlarından bahsedilmiştir. Ulaşılan bu sonuç, kamp-karavan turizmine olan talebin yakından takip edilerek arzın planlanmasını ve kamp-karavan turizminin gerçekleştirildiği alanlarda denetlemelerin artmasını gerektirmektedir.
- Kamp-karavan turizmi konusunda yapılan çalışmalarda “sürdürülebilirlik” konusunun ele alınmadığı tespit edilmiştir. Kamp-karavan turizmi, doğal kaynakları kullanan bir turizm çeşidi olduğundan turizmde doğal kaynakların sürdürülebilirliği ile yakından ilgilidir. Turizmden ekonomik anlamda fayda sağlanırken çevresel anlamda tahrip edilmeden sürdürülebilir bir süreç takip edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla

kamp- karavan turizminin çevresel sürdürülebilirlik ile ilişkisinin ele alınmasıyla literatüre katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

- Kamp-karavan turizmi bireylerin kalabalıktan uzaklaştığı sakin ortamlarda gerçekleşmektedir. Caravaning Industrie Verband - CIVD (2024)'a göre Avrupa ülkelerinde kişi başı (10.000 kişi başına düşen) çekme ve motorlu karavan sayısının en çok olduğu ülkeler İsveç (390), Hollanda (335) ve Norveç (349)'tır. Söz konusu ülkeler nispeten sosyal olmayan ve çoğunlukla bireysel vakit geçirmeyi seven toplumlardır. Kamp-karavan turizmi tercihinde toplumsal yapıların da etkili olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla gelecekteki muhtemel çalışmalarda farklı toplumların kültürel yapıları ve kamp-karavan turizmine olan eğilimleri arasında bir ilişkinin test edilebileceği düşünülmektedir.
- Literatür taraması sürecinde kamp-karavan turizmi konusu içerisine Glamping'in de dahil olduğu görülmüştür. Ancak son yıllarda Dünyada ve Türkiye'de oldukça popüler olan Tiny House'lar ve bunların kullanıcıları ile ilgili yeterince çalışmanın yapılmadığı tespit edilmiştir. Gelecek araştırmalarda Tiny House kullanıcılarının motivasyonları, Tiny House kullanıcı profilleri gibi araştırma konularının ele alınabileceği düşünülmektedir. Çünkü Tiny House bir yaşam biçimi olup yalnızca lüks kamp tanımından öte, bireylerin küçük metrekareler içerisinde, doğanın içinde, lüks ve konfor ile mobil bir yaşam sürmelerini ifade etmektedir. Dolayısıyla Tiny House'ların kamp-karavan turizmi bağlamında çevreye olan olumlu ve olumsuz yansımalarının ele alınmasında fayda görülmektedir. Ayrıca Youtube'da Tiny House kullanımı veya Tiny House yapımı gibi konulardaki videoların izleyicileri esas alınarak motivasyon ve davranış konulu çalışmaların yürütülebileceği düşünülmektedir.
- Araştırma kapsamında incelenen çalışmalardan yalnızca 2 tanesinde "Rekreatif Uzmanlaşma Teorisi, Panoptik Bakış, Hareketlilik Paradigması ile Sosyal Kimlik" kuramlarının ele alındığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla bireylerin kamp-karavan turizmi motivasyonlarını ve onları bu davranışa iten nedenleri belirlemek üzere söz konusu teorilerden hariç Akış Teorisi, Temas Hipotezi, Planlı Davranış Teorisi ve Norm Aktivasyon Teorisi gibi farklı teorilerin ele alınarak nicel ve nitel desende çalışmaların yapılabileceği düşünülmektedir.
- Türkiye'de 2019 yılında çadır/kamping/karavan alanlarını kullanan yabancı turistlerin sayısı 33.559'dur (Türkiye Otelciler Federasyonu, TÜROFED, 2019). Dolayısıyla kamp-karavan turizminde çevresel duyarlılığı artırarak yerli talebin memnuniyeti sağlanırken yabancı talebi de memnun ederek ülkenin doğal zenginliklerinin başarılı bir şekilde pazarlanmasıyla turizmin ekonomik faydasının kamp-karavan turizmi aracılığıyla artırılabilceği düşünülmektedir.
- Gelecek araştırmalarda kampçı profilleri belirlenerek potansiyel kampçıların bir kamp alanından beklentileri belirlenebilir. Daha sonra belediyeler tarafından deniz kenarı, ormanlık alan gibi yeni kamp alanlarını oluşturma çalışmaları yürütülebilir. Böylece kamp-karavan turistlerinin memnuniyeti artırılabilir.
- Kamp-karavan turizmi ile gastronomi turizmi arasında bir bağlantı kurularak yerel kalkınmanın sağlanabileceği düşünülmektedir. Öyle ki Deveci ve arkadaşları (2013) tarafından yürütülen bir çalışmada, kırsal turizm ve gastronomi ilişkisi ele alınmıştır. Dolayısıyla düşük maliyetli olan kamp-karavan turizmi kapsamında gidilen destinasyonun yöresel gastronomik öğelerinin keşfedilmesi ve tüketilmesiyle satın alma, sosyal ilişkiler ve organik tüketim beraberinde gelerek kamp-karavan turizmi sayesinde bölgeye ekonomik, sosyal ve çevresel katkı sunulabilecektir.
- Araştırma sonucunda çoğunlukla nitel desenli çalışmalar yapıldığı belirlenmiştir. Oysa ki kamp motivasyon ölçeği (Yaşar ve Ardahan, 2024) kullanılıp farklı araştırma problemleri geliştirilerek nicel desenli çalışmaların da yapılabileceği düşünülmektedir.
- Araştırma kapsamında kamp-karavan turizminin fiziksel çevreye olumlu-olumsuz yansımaları ele alınmıştır. Gelecek muhtemel araştırmalarda ekonomik ve sosyal çevre de araştırma konusuna dahil edilebilir.
- Bu araştırma kapsamında gerçekleştirilen sistematik derleme, 2020 yılı ve sonrasında yayınlanmış olan Türkçe ve İngilizce dilindeki araştırma ve derleme makalelerini içermektedir. Bu sınırlılık daha da genişletilerek veya daraltılarak kamp ve karavan turizmi kapsamında farklı araştırma sorularına cevap bulunabileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Akpur, A. & Zengin, B. (2019). İznik Gölü ile Çevresinin Kamp ve Karavan Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Turar Turizm ve Araştırma Dergisi*, 8 (2), 4-20.
- Aksöz, E. O., Önem, B., & Aydın, B. (2020). Kamp Deneyimi Yaşayan Bireylerin Glamping'e İlişkin Algılarının Belirlenmesi. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 4 (2), 185-196.
- Andrey, C., Galera, H., Cabido, J. & Wu, W. (2014). New Trends in the Outdoor Hospitality Industry. https://tourismsierre.files.wordpress.com/2014/11/703_e_new-trends-in-the-outdoor-hospitality-industry-2014.pdf
- Bilgili, B., Uca, S. & Karahan, S. (2020). Sakin Şehirler Yerel Halk İçin De Sakin Mi? Uzundere Örneğinde Yaklaşma-Kaçınma Çatışması. *Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi (IRTAD) E-ISSN: 2602-4462*, 4 (2), 39-48.
- Brooker, E. (2011). Insearch of Entrepreneurial Innovation in the Australian Outdoor Hospitality Parks Sector. (Doctoral Thesis). Gold Coast, Australia: Griffith University. Unpublished
- Buldaç, M. (2021). Küresel Salgın Sürecinde Değişik Mekân Arayışı: Karavan ve Kullanıcı Deneyimleri. *Yıldız Journal of Art and Design*, 8 (2), 90-104.
- Caldicott, R. W., Scherrer, P., & Harris, A. (2022). The RV Camping Framework for Understanding Modern Camping Practices. *Tourism Management Perspectives*, 43, 100990.
- Caravaning Industrie Verband, (CIVD). (2024). Annual Report 2023/2024. <https://www.civd.de/> Erişim Tarihi: 04.07.2025
- Cerović, Z. (2014). Innovative Management of Camping Accommodation. *Horizons: International Scientific Journal Series A*, 13, 55-68.
- Çavuşoğlu, F. (2025). Neden Seyahat Ediyorlar? Karavan Turizmine Katılan Bireylere Yönelik Bir Araştırma. *Turizm Akademik Dergisi*, 12 (1), 1-15.
- Darcan, M. (2007). Modern Kampingler için Örnek Proje. (s.4). <https://www.kampkaravan.org.tr/kampkitap.pdf> Erişim Tarihi: 04.07.2025
- De Groot, J. I., & Steg, L. (2009). Morality and Prosocial Behavior: The Role of Awareness, Responsibility, And Norms in the Norm Activation Model. *Journal of Social Psychology*, 149(4), 425-449. <https://doi.org/Doi.10.3200/Socp.149.4.425-449>
- Deveci, B., Türkmen, S., & Avcıkurt, C. (2013). Kırsal Turizm ile Gastronomi Turizmi İlişkisi: Bigadiç Örneği. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 3 (2), 29-34.
- Du Rand, G. E., Heath, E., & Alberts, N. (2003). The Role of Local and Regional Food in Destination Marketing: A South African Situation Analysis. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 14 (3), 97-112.
- FICC - (Federation International Camping and Caravaning) (2018). Freedom. Movement. The Great Outdoors. <https://ficc.org/en/camping/> Erişim Tarihi: 26.06.2025
- Fitchett, J. M., & Meyer, C. A. (2023). The Applicability and Suitability of the Camping Climate Index for South Africa. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 42, 100619.
- Gedik Arslan S. (2020). Türkiye Kamp ve Karavan Derneği (TKKD). Türkiye Turizm Ansiklopedisi <https://turkiyeturizmansiklopedisi.com/turkiye-kamp-ve-karavan-derneği-tkkd>
- Gerçek, M. (2023). İnsan Kaynakları Yönetimi (İKY) için "Çevik" Ne Anlama Geliyor? İKY ve Çeviklik Kavramına İlişkin bir Sistematiik Derleme Çalışması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25 (2), 708-739
- Gough, D., Thomas, J., & Oliver, S. (2017). An Introduction to Systematic Reviews. ID: 5019303
- Gök, B., & Özhasar, Y. (2023). Glamping İşletmelerinde Asgari Standartların Belirlenmesi: Keşfedici bir Nitel Çalışma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33 (2), 821-830.
- Grande, K., & Séraphin, H. (2024). Children's Rrecreation as a Comparative Advantage Tool for Camping Businesses. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 45, 100733.
- Karamızrak, B. (2020). Doğa ve Kamp Turizmi: Ağrı Balık Gölü Örneği. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6 (2), 311-327.
- Kenar, G. (2023). Karavan Turistlerinin Motivasyonuna Etki Eden Unsurların Belirlenmesi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7 (2), 445-466.
- Kılıç, S. N., & Buzlukçu, C. (2024). Sosyal Kimlik Algısının Sorumlu Turist Davranışına Yönelik Tutuma Etkisi: Kamp-Karavan Turistleri Üzerine Bir Araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 23 (89), 270-281.
- Kumaş, G., & Bilgili, B. (2023). Turizm İşletmelerinin Hizmet Kalitesi Algısında Temizlik Ve Hijyenin Öneminin İrdelenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 7 (3), 533-557.
- Lashley, C. (2015). Researching snails on holiday: An Agenda for Caravanning and Caravanners?. *Research In Hospitality Management*, 5 (2), 115-122.
- Malkoç, E. N. (2020). Doğa Turizminde Aile Kamplarının İncelenmesi. *Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 22(3), 748-758.
- Mikulić, J., Prebežac, D., Šerić, M., & Krešić, D. (2017). Campsite Choice and the Camping Tourism Experience: Investigating Decisive Campsite Attributes Using Relevance-determinance Analysis. *Tourism Management*, 59, 226-233.
- Milohnić, I. & Bonifacic, J. C. (2014). Global Trends Affecting Camping Tourism; Managerial Challanges And Solutions. Faculty of Tourism and Hospitality Management in Opatija. Biennial International Congress. *Tourism & Hospitality Industry; Opatija*. ss:380-393.
- Öncül, N. E., & Nemutlu, F. E. (2023). Caravan Camping Area Suggestions as a Rural Tourism Opportunity: Çanakkale. *Uluslararası Turizm, Ekonomi ve İşletme Bilimleri Dergisi (IJTEBS) E-ISSN: 2602-4411*, 7 (2), 96-106.

- Özcan, N. K., & Bilgin, H. (2011). Türkiye'de Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddet: Sistematik Derleme. *Türkiye Klinikleri Journal of Medical Sciences*, 31 (6), 1442-1456.
- Page, M. J., McKenzie, J. E., Bossuyt, P. M., Boutron, I., Hoffmann, T. C., Mulrow, C. D., ... & Moher, D. (2021). Updating Guidance for Reporting Systematic Reviews: Development of the PRISMA 2020 statement. *Journal of Clinical Epidemiology*, 134, 103-112. <https://doi.org/10.1016/j.jclinepi.02.04.2025>.
- Pope, C., Mays, N., & Popay, J. (2007). *Synthesizing Qualitative and Quantitative Health Research*. McGraw-Hill Education (UK).
- Rogers, A. (2011). *The Best Campsites in Europe*. Goldhurst: Allan Rogers Guides.
- Sarioğlu, M., & Battal, S. (2022). A Research on Hygiene and Ergonomics in Kitchens. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 10 (1), 75-93.
- Schwartz, S. H., & Howard, J. A. (1981). A Normative Decision-Making Model of Altruism. Chapter 9 in Rushton JP, Sorrentino RM (eds). *Altruism and Helping Behavior*.
- Setiawan, B., Afiff, A. Z., & Heruwasto, I. (2020). Integrating the Theory of Planned Behavior with Norm Activation in a Pro-Environmental Context. *Social Marketing Quarterly*, 26 (3), 244-258.
- Sommer, K. (2020). Holidays at Home - Camping and Glamping as a Part of Domestic Tourism: An Overview and Analysis of Camping (and in Particular Luxury Camping) as an Alternative Form of Domestic Tourism in the Time of the Coronavirus. *IUBH Discussion Papers - Tourismus & Hospitality*, 6, 3-20.
- Song, J., Cai, L., Yuen, K. F., & Wang, X. (2023). Exploring Consumers' Usage Intention of Reusable Express Packaging: An Extended Norm Activation Model. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 72, 103265.
- Süzer, Ö., & Doğdubay, M. (2022). Sürdürülebilir Turizm Hareketliliğinde Yerel Gıdaların Önemi ve Rekabet Avantajı (Kavramsal Bir Analiz). *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), 255-269
- Şengel, Ü., Genç, K., Işkın, M., Ulema, Ş., & Uzut, İ. (2020). Turizmde Sosyal Mesafe Mümkün Mü? Kamp ve Karavan Turizmi Bağlamında Bir Değerlendirme. *Turkish Studies*, 15 (4), 1429-1441.
- Şenol, F. (2011). Kamp ve karavan turizmi. N. Hacıoğlu ve C. Avcıkurt (Ed.), *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi* (ss. 481-499). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, (KTB). (2025). Kamp ve Karavan Turizmi. <https://antalya.ktb.gov.tr/TR-175459/kamp-ve-karavan-turizmi.html> Erişim Tarihi: 27.06.2025
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, (KTB). (2023). Konaklama İstatistikleri. <https://yigm.ktb.gov.tr/TR-201120/konaklama-istatistikleri.html> Erişim Tarihi: 26.06.2025
- Türkiye Kamp ve Karavan Derneği, (TKKD). (2007). Modern Kampinger için Örnek Proje <https://www.kampkaravan.org.tr/kampkitap.pdf> Erişim Tarihi: 27.06.2025
- Tong, Y., Wu, M. Y., Pearce, P. L., Zhai, J., & Shen, H. (2020). Children and Structured Holiday Camping: Processes and Perceived Outcomes. *Tourism Management Perspectives*, 35, 100706.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (TÜİK). (2024). Ulaştırma istatistikleri. <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ulasirma-ve-haberlesme-112> Erişim Tarihi: 25.06.2025.
- Türkay, O., Dilmaç, E., & Taşarer, E. (2024). Turizmin "Özgürlük" ve "Yolda Olmak" Hâli: Türkiye'deki Karavan Turistlerini Anlamaya Yönelik Bir Araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26 (1), 385-408.
- Türkiye Kamp Alan Haritası (2025). <https://www.google.com/maps/d/u/0/viewer?mid=1nmRlfAZn5-RSes6WEp04fH-fypjCm-NvJ&femb=1&ll=39.097487656197714%2C34.68446670703134&z=6> Erişim Tarihi: 04.07.2025
- Türkiye Otelciler Federasyonu, (TÜROFED). (2019). Turizm Raporu. <https://www.turofed.org.tr> Erişim Tarihi: 25.06.2025.
- Ulusal Kamp ve Karavan Federasyonu, (UKKF). (2025). Etkinlikler. <https://www.ukkf.org/> Erişim Tarihi: 01.07.2025
- Wallace, K., Suter, J., & McCollum, D. W. (2023). Camping in Clearcuts: The Impacts of Timber Harvesting on USFS Campground Utilization. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 44, 100690.
- Wang, J., Li, M., Li, S., & Chen, K. (2022). Understanding Consumers' Food Waste Reduction Behavior - A Study Based on Extended Norm Activation Theory. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19 (7), 4187.
- Yan, H., & Chai, H. (2021). Consumers' Intentions Towards Green Hotels in China: An Empirical Study Based on Extended Norm Activation Model. *Sustainability*, 13 (4), 2165.
- Yannascoli S.M., Schenker M.L., Carey J.L., Ahn J., & Baldwin K.D. (2013). How to Write a Systematic Review: A step-by-step guide. *University of Pennsylvania Orthopaedic Journal*. 23, 64-69.
- Yaşar, B. Ç., & Ardahan, F. (2023). Tourism and Recreational Potential of Campings in Turkey in Accommodation. *International Journal of Physical Education Sport and Technologies*, 4 (2), 1-12.
- Yaşar, B. Ç., & Ardahan, F. (2024). Kamp Motivasyon Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Kampçı Profillerinin Belirlenmesi. *International Journal of Holistic Health, Sports and Recreation*, 3 (2), 1-18.
- Yetiş, Ş. A. (2021). Kapadokya'da Turistik Ürün Olarak Kamping mi Glamping mi?. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5 (1), 131-148.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık. (12. Baskı)
- Yılmaz, B., & Nergiz, H. G. (2023). Karavan Turistlerinin Karavan Park İşletmeleri Çevrim İçeriklerinin İçerik Analizi ile Değerlendirilmesi: Tripadvisor örneği. *Uluslararası Turizm, Ekonomi ve İşletme Bilimleri Dergisi (IJTEBS)* E-ISSN: 2602-4411, 7 (1), 15-27.
- Yorgun, B., İlal, N. Ç., Çalışkan, U., & Ulusoy, H. (2023). Kamp Karavan Turizmi Mobil Uygulamalarına İlişkin Görüşler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25 (3), 1374-1399.
- Zayım, M., Bayartan, M., & Kahraman, M. (2022). Değişen turizm algısında kamp/karavan turizmi: Demre örneği. *Coğrafya Dergisi*, (45), 215-227.